

Prof. dr hab. Dorota Śliwa
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
Wydział Nauk Humanistycznych
Instytut Językoznawstwa

Lublin, 13 lipca 2023 r.

Recenzja
dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego
dr Joanny Góreckiej w postępowaniu habilitacyjnym
w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie językoznawstwo

Podstawa sporządzenia recenzji:

Uchwała nr 183/RDN/SNJL/2022/2023 Rady Naukowej Dyscyplin Językoznawstwa i Literaturoznawstwa UAM w Poznaniu z dnia 27 kwietnia 2023 r., na podstawie dokumentacji i rozprawy habilitacyjnej dr Joanny Góreckiej otrzymanej w dn. 29 maja 2023 r.

Przedstawienie podstawowych informacji o Kandydatce

Pani dr Joanna Górecka związana jest od samego początku z romanistyką Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie pod opieką naukową prof. dr hab. Weroniki Wilczyńskiej na studiach doktoranckich Wydziału Neofilologii napisała rozprawę doktorską pt. *La communication académique orale et le développement de la pensée critique en contexte exolingue*. Po uzyskaniu w 2003 roku stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa została zatrudniona w Zakładzie Dydaktyki Języków Romańskich przekształconym następnie w Zakład Akwizycji Języka i Glottodydaktyki, gdzie pracuje nadal. Sylwetkę naukową Habilitantki przedstawię w kolejności chronologicznej: najpierw osiągnięcia naukowe zwracając uwagę na rozwój naukowy i kierunki badań, a następnie główne osiągnięcie naukowe. Omówię także pozostałą aktywność naukową, dydaktyczną i organizacyjną.

1. Dorobek naukowy

Dorobek naukowy dr Joanny Góreckiej obejmuje 2 monografie autorskie (książka podoktorska (2006) i rozprawa habilitacyjna (2022)) oraz 2 monografie współautorskie. Ponadto łącznie 41 rozdziałów w monografiach naukowych i artykułów w czasopiśmie naukowych, w tym 28 wyłącznie autorskich a 13 współautorskich, pisanych w językach polskim i francuskim, a także jedna w angielskim. Zauważa się istotną różnicę ilości publikacji przed doktoratem (4) i po uzyskaniu doktoratu (37). Ilościowo jest to przekonywujący dorobek

świadczący zarówno o samodzielnej pracy (w zdecydowanej większości) jak i umiejętności współpracy z innymi autorami. Są to przeważnie publikacje pokonferencyjne.

Opisowa ocena dorobku naukowego ogólnie

Jak sama Habilitantka przyznaje, Jej aktywność badawcza ogniskuje się wokół zagadnień związanych z "organizacją procesów nauczania/uczenia się w interakcjach zarządzanych przez samych uczących się", zwłaszcza pisemnych i asynchronicznych podejmowanym *online* (Autoreferat s.8-9); kluczowymi zaś zagadnieniami pozostają niezmiennie procesy "oceniań działań poznawczych rozmówców zaangażowanych w interakcje argumentacyjne w języku obcym" oraz samodzielność komunikacyjna (w tym dyskurs akademicki) "osób uczących się o zaawansowanej znajomości języka obcego" (Autoreferat s.12). Artykuły naukowe zostały pogrupowane w tytułach folderów zawierających poszczególne pliki i omówione w Autoreferacie, a dotyczą następujących obszarów:

1. "Wdrażanie studentów do dyskursu akademickiego poprzez kształcenie umiejętności argumentacyjnych oraz rozwijanie postawy myśliciela krytycznego", które było treścią 6 artykułów w latach 2004-2013, a więc tuż po doktoracie i w pierwszym etapie samodzielnej pracy badawczej.
2. "Wykorzystywanie nowych technologii w kształceniu językowym i akademickim: nowe kompetencje nauczyciela i ucznia", równolegle rozwijanego do poprzedniego w 7 publikacjach w okresie 2008-2015.
3. "Podejście dyskursywne w rozwijaniu kompetencji komunikacyjnej", które jest odzwierciedlone w 5 publikacjach w latach 2013-2015, wyłącznie współautorskich, czyli jest to jedynie udział wprowadzający aspekt dyskursywny w szerszą problematykę kompetencji komunikacyjnej.
4. "Dyskursywne modele interakcji pisemnej i asynchronicznej *online*: konstruowanie sytuacji uczenia się w dyskusji", których dotyczy 14 publikacji, w latach 2009-2021, co wskazuje, że wykorzystanie nowych technologii w nauczaniu to główny obszar zainteresowań Habilitantki.
5. "Wykorzystanie tekstów literackich na lekcji języka obcego.", który to obszar znajduje odzwierciedlenie w 3 publikacjach w latach 2020-2022, sygnalizujących nowe projekty badawcze.

Wyłania się bardzo uporządkowany proces rozwoju kilku nurtów badań, uzupełniających się i prowadzonych równolegle: od wdrażania do dyskursu akademickiego i wykorzystywania nowych technologii, do opracowania sytuacji uczenia się w dyskusji ujętych w dyskursywne modele "interakcji pisemnej i asynchronicznej *online*", uzupełnionych o wiedzę na temat kompetencji komunikacyjnych.

Moją uwagę zwróciły "sprawności argumentacyjne", które Habilitantka omawia w artykule z 2013 roku, pt. „Tworzenie wspólnoty uczeniowej w nauczaniu z użyciem nowych technologii na przykładzie zadań rozwijających sprawności argumentacyjne”. Są w nim klarownie wprowadzane i wyjaśniane etapy "zadania argumentacyjnego", natomiast uzupełnieniem opracowania dydaktycznego mogłaby być wiedza zaczerpnięta z klasycznej retoryki Arystotelesa, zwłaszcza entymematy i znaczenie podstaw logicznych interpretacji pytań o przyczynę i skutek, o sposób istnienia danej sytuacji, o stopniowanie, itd., które wspomagają myślenie krytyczne.

Przy omówieniu przykładu zastąpienia terminu *tzigan* przez termin *Roms* (s.57), warto także wspomnieć o argumentacyjnym aspekcie znaczenia leksemów ("pouvoir argumentatif de la signification lexicale") rozwijanym w językoznawstwie teoretycznym (m.in. przez Renatę Grzegorzczukową) i dającym narzędzia do świadomego doboru i definiowania wyrazów, które pociągają za sobą całe rozumowanie i schematy argumentacyjne.

Habilitantka kładzie także nacisk na sprawności argumentacyjne (ważność krytycznej myśli, natura współpracy, uprzednia wiedza i osobista odpowiedzialność) w wykorzystywaniu narzędzi obserwacji i oceny przyjętych w zadaniach argumentacyjnych w języku obcym, które opublikowała w 2016 roku, w artykule „L’exploitation d’outils d’observation et d’évaluation élaborés pour les discussions asynchrones dans l’enseignement de l’expression argumentative en langue étrangère”. Są to zagadnienia, które nabierają szczególnej wagi w czasach "chaosu pojęć i zdarzeń", jak określa to D. Klus-Stańka (2010) cytowana przez dr Joannę Górecką w tym artykule.

Dorobek naukowy Habilitantki zawarty w artykułach naukowych oceniam wysoko, co do ilości i miejsca publikacji, co do ważności podejmowanych problemów i co do uporządkowanego sposobu prezentacji.

Opisowa ocena głównego osiągnięcia naukowego

Omówione powyżej osiągnięcia naukowe pozwalają lepiej zrozumieć rozprawę habilitacyjną, która jest zwieńczeniem dotychczasowej refleksji i praktyki dr Joanny Góreckiej. W monografii pt. *Konstruowanie wiedzy w pisemnych i asynchronicznych interakcjach online. Nowe możliwości dla dydaktyki języków obcych*, wydanej w 2022 r., Habilitantka wyznaczyła niezwykle ważny w obecnym kontekście cywilizacyjnym nadrzędny cel pracy, jakim jest "określenie zasad organizacji procesów uczenia się w środowisku *online*" (Autoreferat, s.2) na studiach neofilologicznych. Przedmiotem badań jest komunikacja językowa na forum grupy studentów (platforma do nauczania zdalnego) i na forum publicznym (internetowe portale medialne), których celem jest ustalenie zakresu i warunków rozwijania "sprawności

argumentacyjnych" i budowania "wiedzy osobistej" uczestników dyskusji, a więc jakie mogą osiągnąć kompetencje poznawcze i aksjologiczne.

Rozprawa habilitacyjna podzielona jest na 6 rozdziałów poprzedzonych Wstępem i zwieńczonych Zakończeniem. Bibliografia obejmuje 19 stron (305-324) i zawiera listę publikacji w wielu językach, po niej umieszczony jest Spis 2 rysunków i 36 tabel, a na końcu Streszczenie w języku angielskim. Struktura rozprawy jest starannie przemyślana. Autorka rozpoczyna od ogólnego kontekstu nauczania / uczenia się wspomaganego przez komputer i wyzwania jakie niesie ono dla współczesnej glottodydaktyki (rozd. 1), następnie omawia forum jako narzędzie stosowane w zdalnych i mieszanych modelach kształcenia (rozd.2), koncentruje uwagę na konceptualizowaniu procesów uczenia się w interakcjach grupowych (rozd.3) i prezentuje praktyki komunikacji elektronicznej publicznej, pisemnej i asynchronicznej (rozd.4), by przejść do omówienia poszczególnych propozycji modelowania procesów uczenia się na przestrzeni interakcji uczeniowej w grupie jaką jest forum (rozd.5). Te szczegółowo dokumentowane etapy prowadzą do badania (rozd.6), które ma na celu opracowanie pisemnej i asynchronicznej dyskusji rzeczowej jako gatunku dyskursu w elektronicznej komunikacji akademickiej oraz jako zadania akademickiego.

Porównując rozmiary części teoretycznej i części empirycznej widać wyraźnie przewagę rozważań teoretycznych (pięć rozdziałów) nad prezentowaniem badań własnych (jeden, ostatni rozdział). Wynika to najprawdopodobniej z troski Habilitantki o uwzględnienie wszystkich aspektów, które pozwolą zrozumieć wypracowanie zadania akademickiego, jakim jest konstruowanie znaczeń w dyskusji rzeczowej zdefiniowanej jako "gatunek w elektronicznej komunikacji na studiach neofilologicznych".

Kluczowy termin *gatunek internetowy* omawiany w rozprawie wymaga krótkiego komentarza: jest to bardzo mylący skrót, który należałoby doprecyzować, np. *gatunek dyskursu internetowego*. Przedmiotem refleksji i badań jest przecież wspólnota dyskursywna uczestników danego forum oraz ich interakcje. W omawianych koncepcjach gatunków dyskursywnych (3.5.) zabrakło prac Marii Wojtak, której prace w zakresie genealogii są istotne w lingwistyce dyskursu.

Centralne zagadnienie argumentacji w dyskusji rzeczowej, przedstawione w sposób rzetelny na podstawie najważniejszych dla tego tematu opracowań, wymaga też uzupełnienia o literaturę z zakresu retoryki i jej miejsca w językoznawstwie, co w sposób syntetyczny przedstawił Artur Mamcarz-Plisiecki w artykule "Retoryka i językoznawstwo - obszary spotkania" (2018).

Nie sposób ustosunkować się szczegółowo do każdego aspektu z licznych rozważanych w pierwszych pięciu rozdziałach teoretycznych w ramach jednej recenzji. Wszystkie te aspekty omawiane są w oparciu o właściwie dobraną literaturę przedmiotu. Habilitantka wykazuje się szeroką wiedzą i erudycją w przedstawianiu obranej przez siebie problematyki, którą prezentuje w uporządkowany sposób, pozwalający śledzić tok rozumowania.

Badanie własne prezentowane w rozdziale szóstym dotyczące dyskusji rzeczowej jako gatunku dyskursu internetowego w elektronicznej komunikacji akademickiej przeprowadzone jest bardzo starannie i rzetelnie dokumentowane. Nader istotny jest wybór asynchronicznej dyskusji rzeczowej jako sytuacji, która umożliwia rozmówcom konstruowanie znaczeń wymienianych argumentów i budowanie wiedzy. W ustalaniu kryterium opisu i oceny procesów uczenia się, wysoko oceniam założenie, że zadania jako metody uczenia się w grupie oparte są "na odpowiedzialności indywidualnej rozmówców, którzy przestrzegają w swoich wypowiedziach standardów myślenia krytycznego" (Autoreferat, s.2). Pani dr Joanna Górecka opracowała spójny i czytelny model dyskusji rzeczowej w komunikacji online, który z całą pewnością stanowi ważny wkład w glottodydaktykę i w definiowanie kompetencji nauczycieli akademickich filologii obcych.

Oceniając rozprawę z punktu widzenia redakcyjnego stwierdzam, że całość opracowana jest bardzo starannie i napisana w bardzo dobrym stylu naukowym. Treść jest proporcjonalnie rozmieszczona, tytuły podrozdziałów poprzedzone informacją o celach badania i zakończone podsumowaniem. Zasygnalizuję tylko, że przy całej przejrzystości rozplanowanej treści na poszczególne rozdziały, trudno niekiedy dotrzeć do najważniejszej definicji w gąszczu informacji wewnątrz poszczególnych podrozdziałów, jak np. definicji myślenia krytycznego (ss. 106-108) czy definicji gatunków dyskursu w komunikacji elektronicznej (ss.138-148), gdzie różne stanowiska zlewają się w jednym ciągu, bez wyraźniejszego układu typograficznego. W jednym przypadku podziału na rozdziały, pkt 3.5. wyodrębniony jest jedynie 3.5.1., co sugeruje wprowadzenie kolejnego podrozdziału, więc pojawia się pytanie o zasadność wyodrębniania tylko jednego. Brakuje niekiedy przytoczenia źródeł przykładów na s.250-256, choć takie są przy kolejnych, poczynając od s. 261. Zauważyłam jedno potknięcie stylistyczne: "zabrała udział w" (s. 237). Odczuwalny jest wyraźnie brak streszczenia w języku francuskim, a przecież cytowane są prace francuskich teoretyków dyskursu i podawane przykłady w języku francuskim.

Są to jednakowoż drobne uchybienia formalne, które nie przesądzą o jakości całej monografii, o charakterze niemal encyklopedycznym, którą oceniam wysoko za ukazanie głównego celu w szerokim spektrum zagadnień o charakterze interdyscyplinarnym łączącym

glottodydaktykę z elementami lingwistyki dyskursu oraz za określenie nowych kompetencji zawodowych nauczycieli języków obcych, takich jak: umiejętności informatyczne, procesy nauczania on-line, kompetencje medialne, informacyjne i cyfrowe. W rozprawie habilitacyjnej Autorka wykazała się wysokim stopniem dojrzałości naukowej, szeroką wiedzą teoretyczną z zakresu glottodydaktyki i lingwistyki dyskursu, umiejętnością samodzielnego definiowania problemów i przeprowadzenia badań prowadzących do wypracowania pionierskiego modelu zadania akademickiego, jakim jest dyskusja rzeczowa online na studiach neofilologicznych.

2. Aktywność naukowa, dydaktyczna i organizacyjna

Pani dr Joanna Górecka wygłosiła referaty w 46 konferencjach naukowych (w tym 41 po uzyskaniu stopnia doktora), krajowych i międzynarodowych (w kraju i za granicą). Konferencje krajowe były organizowane w wielu miastach Polski głównie przez Polskie Towarzystwo Neofilologiczne, które ma duże znaczenie dla polskiego środowiska glottodydaktyków, kontynuując jego wartościowe tradycje oraz integrując je i ubogacając zawodowo, w co ważny wkład swoimi wystąpieniami wniosła Habilitantka.

Habilitantka aktywnie uczestniczyła w wielu projektach badawczych:

- 3 projekty (w latach 1999-2002, 2010-2014, 2012) we współpracy na Wydziale Neofilologicznym UAM z poszczególnymi pracownikami z Instytutu Lingwistyki Stosowanej, czy Zakładu Akwizycji Języka i Glottodydaktyki, w którym jest zatrudniona,
- 2 projekty we współpracy z partnerami kilku krajów europejskich: w latach 2005-2007 (współrealizacja projektu europejskiego Socrates-multilinguisme koordynowanego przez Uniwersytet w Liège) i w latach 2019-2022 (udział w europejskim projekcie (*Erasmus + DECLAME'FLE*) dotyczącym wykorzystania dzieł literackich w nauczaniu/uczeniu się języków obcych, realizowanym w Instytucie Języków i Literatur Romańskich).

W projektach tych doskonalila swój warsztat dydaktyczny poprzez uczenie się wykorzystania technologii informacyjnych do zajęć ze studentami. Warsztat ten doskonalila również podczas kilkudniowych pobytów naukowych we Francji (Uniwersytet w Rennes 2 (2013, 2019) i w Aix-en-Provence (2016)) i w Belgii (Liège - 1). Wykazała się więc istotną aktywnością naukową w więcej niż jednej uczelni w Polsce i we Francji.

Pani dr Joanna Górecka prowadziła zajęcia z praktycznej nauki języka francuskiego na filologii romańskiej UAM, kurs dla studentów specjalizacji nauczycielskiej dotyczący dydaktyki języka francuskiego / włoskiego w szkole podstawowej, niektóre kursy były umieszczane na platformie Moodle UAM - w ramach projektu "Unikatowy Absolwent" (2012). Jej aktywność dydaktyczna jest ściśle powiązana z aktywnością naukową, szczególnie w

dobrze tematów zajęć oraz prac dyplomowych (licencjackich i magisterskich) z zakresu kształcenia hybrydowego i wykorzystania wiedzy z lingwistyki dyskursu w praktyce.

Pragnąc doskonalić swoje kompetencje zawodowe uczestniczyła w wielu szkoleniach i kursach dla nauczycieli akademickich organizowanych przez ośrodki w Polsce (2011, 2012, 2019) i za granicą (2019, Francja i Belgia). Osiągnęła też znajomość języka angielskiego i niemieckiego na poziomie C1.

Równie dynamiczna jak aktywność naukowa i dydaktyczna jest aktywność organizacyjna i popularyzatorska.

Pani dr Joanna Górecka przynależy do trzech polskich towarzystw naukowych (Polskie Towarzystwo Neofilologiczne, Polskie Towarzystwo Lingwistyki Stosowanej, ATRP "Plejada") oraz jest członkiem zrzeszonym zespołu badawczego LIDILE w Uniwersytecie w Rennes 2 (Francja), a wszystkie te organizacje związane są ściśle z pracą badawczo-dydaktyczną Habilitantki. Była w komitetach naukowych trzech międzynarodowych konferencji, a w komitetach organizacyjnych czterech konferencji naukowych (3 krajowe i 1 międzynarodowa). Współredagowała pięć numerów tematycznych czasopism (*Neofilolog*; *Studia Romanica Posnaniensia*), do których też napisała we współautorstwie teksty o charakterze wstępu. Napisała recenzje dziewięciu artykułów dla czasopisma *Neofilolog* oraz czterech rozdziałów w dwóch monografiach wieloautorskich publikowanych kolejno w wydawnictwie L'Harmattan w Paryżu (2022) i w Wydawnictwie Uniwersytetu w Rennes (2023).

Udział w komitetach konferencji naukowych i projektach badawczych, a także w pracy redakcyjnej czasopism naukowych świadczy o umiejętnościach organizacyjnych Habilitantki, zachowującej równowagę w aktywności krajowej i międzynarodowej, co warto podkreślić.

W Instytucie Filologii Romańskiej UAM była opiekunem praktyk dydaktycznych, koordynatorem ds. *elearningu*, członkiem komisji rekrutacyjnej. Jest Sekretarzem Komitetu Okręgowego Olimpiady Języka Francuskiego w Poznaniu, współorganizowała wiele Olimpiad Języka Francuskiego we współpracy z PROF EUROPE.

Wykazała się również dynamiczną aktywnością popularyzatorską. W 2014 r. zorganizowała i przeprowadziła warsztaty dla studentów III roku studiów licencjackich dotyczących strategii konwersacyjnych jako strategii słuchania, w ramach konferencji naukowej w Instytucie Języków i Literatur Romańskich UAM. W latach 2014-2017 była jurorem w Konkursie Recytatorskim Poezji i Prozy Frankofońskiej im. Jerzego Lisowskiego, kierowanym do uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i średnich (konkurs organizowany był przez VIII LO w Poznaniu we współpracy z Towarzystwem Przyjaźni

Polsko-Francuskiej). Od 2017 r. jest członkiem jury Konkursu tłumaczeniowego Ideo-TRANS, organizowanego corocznie w Instytucie Filologii Romańskiej. Przeprowadziła w latach 2016 i 2017 wykłady dla uczniów II Liceum Ogólnokształcącego w Poznaniu w ramach akademickiego patronatu, a w 2018 r. przygotowała i poprowadziła zajęcia dla uczniów szkół podstawowych województwa wielkopolskiego. W 2020 r. wygłosiła wykład w ramach forum dotyczącego nauczania online na Wydziale Neofilologii UAM.

Pani dr Joanna Górecka otrzymała dwie nagrody Rektora UAM za osiągnięcia w pracy naukowej (2003) i dydaktycznej (2011). Swoją aktywnością naukową i dydaktyczną wniosła istotny wkład w kształcenie świadomych i odpowiedzialnych uczestników debaty publicznej, a w przypadku kształcenia neofilologów - tłumaczy i komentatorów - przekazujących rodzimym obszarom kulturowym realia francuskie a innym realia polskie.

Aktywność naukową, dydaktyczną i organizacyjną Kandydatki oceniam wysoko.

Konkluzja

Podsumowując, można powiedzieć: "fakty mówią za siebie". To znaczy, Kandydatka przedstawiła bardzo bogaty dorobek naukowy i dydaktyczny, posiada znakomicie zorganizowany warsztat pracy naukowej, prowadzi szeroką współpracę z dydaktykami w swoim macierzystym ośrodku naukowym, a także w ogólnopolskim środowisku neofilologów i w projektach międzynarodowych. Osiągnięcia Habilitantki stanowią znaczny wkład w rozwój glottodydaktyki i lingwistyki dyskursu zwłaszcza poprzez zdefiniowanie dyskusji rzeczowej jako gatunku dyskursu internetowego i opracowanie metody realizowania tego zadania akademickiego ze studentami filologii romańskiej. Na uwagę zasługuje również wytyczenie dalszych perspektyw badań w obszarze interaktywnego kształcenia prowadzonego *online* oraz zawodowego doskonalenia nauczycieli języków obcych.

Wobec powyższego stwierdzam, że dr Joanna Górecka spełnia wymagania stawiane osobom kandydującym do nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie: językoznawstwo, określone w art.219 ust.1 pkt 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r., Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2022 poz.574 ze zm.). Z całym przekonaniem wnoszę o dopuszczenie do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego i wnioskuję o wyróżnienie.

Prof.dr hab. Dorota Śliwa